

Počet zmínek: 1

Online: 1 |

Seskupeno dle: Typu média

Seřazeno dle: Datum vydání - od nejnovějších

Online 1

Operní panorama Heleny Havlíkové (545) – Glassův Proces v Ostravě podle Kafky jako svět absurdit mezi kostelními zdmí

[přejít na web](#), [zobrazit sken](#)

Online, Datum publikace: 12.10.2025 10:44, Datum importu: 12.10.2025 11:05, Zdroj: operaplus.cz, Periodicita: Denně, Provozovatel: Opera Plus z.s., Země: CZ, AVE: 1 500 Kč, GRP: 0,06, OTS: 5 617, Měsíční návštěvnost: 81 237, Celková návštěvnost: 61 670, RU/den: 5 617, RU/měsíc: 74 572

Národní divadlo moravskoslezské zahájilo svou 107. sezónu 9. října 2025 českou premiérou opery Philipa Glasse *Proces* na libreto Christophera Hamptona podle stejnojmenného románu Franze Kafky. Inscenace dirigenta Bruna Ferrandise a režiséra Jiřího Nekvasila je netradičně uváděna v bloku čtrnácti představení v ostravském kostele sv. Václava.

Philip Glass operní

Americký skladatel Philip Glass patří se Stevem Reichem, Johnem Adamsem a Michaellem Nymanem k zakladatelským osobnostem kompozičního stylu označovaného jako minimalismus (jakkoli on sám používá pojem hudba s repetitivními strukturami). Hudební divadlo má v jeho tvorbě výlučné postavení. *Proces*, který vznikl na objednávku společností Music Theatre Wales, The Royal Opera, Theater Magdeburg a Scottish Opera, jeho 26., zatím předposlední hudebně-dramatické dílo, měl světovou premiéru 10. října 2014 v Linbury Theatre, studiové scéně londýnské Královské opery. Vychází volně ze stejnojmenného románu Franze Kafky. Zájem o dílo tohoto spisovatele Glass projevili už operou *V kárném táboře* (českou premiéru připravil v roce 2005 v Divadle Archa Petr Kofroň s režisérem Miroslavem Bambuškem a pak ji zařadil v roce 2012 do repertoáru plzeňského Divadla J. K. Tyla v režii Viktorie Čermákové).

Britský scénárista a dramatik Christopher Hampton (mimo jiné nositel Oscara za nejlepší adaptovaný scénář k filmu *Nebezpečné známosti*), který s Glassem spolupracoval už předtím na operách *Čekání na Barbary* a *Appomattox*, zkoncentroval Kafkovu předlohu do dramatického tvaru tak, aby zachoval útržkovitost a paranoický charakter originálu. Hamptonovo libreto strukturuje Kafkův román o nesmyslném zatčení Josefa K. do dvou dějství, každé po pěti scénách. Po úvodním zatčení Josefa K. strážnými za nespécifikovaný zločin, kterého si Josef K. není vědom, následují čím dál absurdnější situace. Josef K. se zaplétá do kolotoče soudních přelíčení, hovorů s inspektorem, bytnou, sousedkou, pradenou, ženou soudního sluhy, strýcem, nemocným advokátem a jeho ošetřovatelkou Lení, která ho svede, malířem, který má mít kontakty na soudce, obchodníkem Blockem, který se v procesu utápí už pět let. Neúprosnost byrokracie končí – bez racionálního vysvětlení – popravou.

Philip Glass u nás není neznámý, v roce 2013 zde byl osobně, když působil jako rezidenční skladatel festivalu Ostravské dny. Po jeho dílech sáhla řada našich baletních souborů. Velkou zásluhu na uvádění jeho oper u nás má Petr Kofroň, který kromě dvojího uvedení díla *V kárném táboře* hudebně připravil řadu dalších provedení: *Pád domu Usherů* měl po uvedení ve velké dvoraně Veletržního paláce v roce 1996 českou scénickou premiéru ve Státní opeře v roce 1999 (režie Petr Tyc). Krásku a zvíře uvedlo **Národní divadlo** v roce 2003 (režie Petr Forman) a mimořádnou událostí se v roce 2011 stala inscenace *Les Enfants terribles* v prostoru opuštěné bývalé kuchyně v rámci areálu Psychiatrické nemocnice v Bohnicích v režii Alice Nellis. Krásku a zvíře se dostala v roce 2008 i na scénu brněnské Reduty (dirigent Jakub Klecker, režie Rocc).

Kdo u nás zná hudebně-dramatické dílo Philipa Glasse z jeho legendární zlomové prvotiny *Einstein na pláži* z roku 1976, která v režii Roberta Wilsona trvala přes pět hodin, *Satyagrahy* nebo *Achnatona*, které jsme mohli vidět díky přenosům z Metropolitní opery v roce 1980, respektive 1983, může být *Procesem* překvapený. Patří ke Glassovým takzvaným kapesním operám – délkou (trvá zhruba dvě hodiny) i komorním obsazením orchestru. V *Procesu* se oproti jeho dílům ze 70. a 80. let změnila struktura hudby: namísto pomalu se proměňujících repetitivních frází a dlouhých meditativních ploch se jeho opery přibližují tradičnějšímu chápání hudebního dramatu s příběhem postaveným na střídání emocí a dramatických gradací.

Proč v kostele

Ostravské uvedení Glassova Procesu v kostele sv. Václava bylo vlastně jakýmsi východiskem z nouze. Inscenaci plánoval Jiří Nekvasil už na rok 2020. Covidová situace, která tomu zabránila, byla svým způsobem absurdnější než toto dílo. Posun premiéry na rok 2025 pak souvisel s tím, že v Divadle Antonína Dvořáka probíhá modernizace horních jevištních technologií, takže bylo třeba najít náhradní místo. A ukázalo se, jak vhodným prostorem pro Glassův Proces je právě kostel sv. Václava, nejstarší dochovaná sakrální stavba Ostravy. Nadále slouží liturgickým účelům římskokatolické farnosti ostravsko-opavské diecéze, ale po odstranění kostelních lavic se stal místem, které je zároveň využíváno ke komunitním projektům a performativnímu umění.

Kostel, svou velikostí spíše komorní, dodal Kafkově předloze nadčasovost a ještě větší sílu. A měl i další výhody. Výrazně prospělo uvedení mimo klasické kukátkové divadlo, protože pro vyznění inscenace byla podstatná blízkost publika a jeviště. Pomohla i akustika chrámového prostoru: typický dlouhý třisekundový dozvuk omezila sedadla elevovaného hlediště – a přitom zůstala zachována plná znělost hlasů i orchestru.

Kafkovský svět absurdit v sakrálním prostoru

Jiří Nekvasil je známý tím, že se nebojí vkládat do svých režii provokativní prvky. Tentokrát mě až překvapilo, jak důsledně se držel libreta a scénických poznámek, takže příběh byl v rámci kafkovské optiky vidění světa srozumitelný v jeho ambivalenci děsivosti a směšnosti. Tomu napomáhaly i kostýmy Marty Roszkopfové, které se v zásadě držely módy doby Franze Kafky, ovšem kaplana inscenátoři povýšili dokonce na kardinála oblečeného do červeného taláru, ramenní peleríny a čtyřrohého biretu s bambulkou. Nekvasil se ovšem nenechal vyprovokovat k režijnímu vyhrcování absurdnosti či grotesknosti, kterých je beztak v hudbě i textu (s promítanými českými titulky Pavla Drábka) vrchovatě. Od libreta se odchýlil přidáním šestice cupitajících a chichotajících se dívenek v bledě modrých a růžových šatičkách s mašlemi ve vlasech jako naivních komentátorek dění a „Hlasů za scénou“, jak je požaduje partitura ve 2. scéně 2. jednání coby horlivých fanynek malíře Titorelliho. Nesourodě působil drátěný skladový vozík s peřinou, ve kterém ošetřovatelka Leni přivázela na scénu nemocného právníka Hulda. Vyznění inscenace ovšem umocnilo řešení závěru za pohybové spolupráce Michaely Dzurovčínové: Franze a Willema, strážce v baloňácích, kteří na začátku přijdou Josefa K. bez uvedení jakéhokoli důvodu zatknout a na konci ho popraví, v souladu s charakterem hudby pojal jako kabaretní komiky. Na situaci shora z kůru jako na „zajímavou atrakci“ shlížejí ostatní aktéři inscenace.

Výrazným vkladem do inscenace bylo řešení prostoru scénografem Davidem Bazikou. Jeviště je umístěné pod kruchtou tak, že nad podlahou, která slouží i jako propadlo, a dvěma patry lávek propojených po stranách schody se klene kůr s varhanami. Orchester s dirigentem je za jevištěm na úrovni zádveří, takže se stává součástí scénického obrazu včetně pohybů dirigenta. V případě Bruno Ferrandise s perfektními gesty a nástupy bylo hodně zajímavé se dívat. Diváci sedí zády k oltáři na židlích ve třinácti řadách s elevací. Tato horizontální členitost scény umožňovala rozehrávat situace velmi plasticky a posilovala také téma subordinace mezi postavami. Čitelnými symboly byly i projekce starodávného ciferníku ve tvaru spirály se zrychleně se otáčejícími ručičkami a ozubených koleček mechanismu hodin.

Dvacet postav, osm sólistů, jedna absurdita

Francouzský dirigent Bruno Ferrandis má se soudobou hudbou velké zkušenosti, a to i přímo v Ostravě, protože se stal dirigentskou oporou festivalu nových oper v Ostravě NODO. K jeho dalším přednostem patří velký cit pro divadlo. Bruno Ferrandis obsáhl Glassův repetitivní harmonicky statický princip smyček uplatněných na kratší, často kontrastní plochy s důrazem na hluboké nástroje. Zároveň postihl plochy evokující walzy a popovou melodikou kabaret, v nichž se Glass nevzdává černého humoru, ironie až grotesky jako kontrastu k čím dál tísnivější neodvratnosti absurdní smrti Josefa K. končící ztišením. Ferrandis tak svým hudebním nastudováním umocnil hlavní témata Procesu – neúprosnost byrokratické mašinérie a bezmocnost jedince se z takového sokolí vymanit, natož se mu vzepřít.

I když v operní verzi Procesu vystupuje dvacet postav, pro jeho realizaci „stačí“ osm sólistů, kteří, s výjimkou Josefa K., ztvárňují více rolí. Glass tak posiluje motiv ztráty identity, odlidštění systému, do kterého se Josef K. dostává. Při premiéře všichni zvládli své náročné role výtečně nejen pěvecky, když se jejich hlasy nesly prostorem, ale i po sránce hereckého ztvárnění (jakkoli ne všichni pronikli do výslovnosti originální angličtiny). Jiří Hájek vystihl celou škálu psychických stavů Josefa K. – suverenity i úzkost, vzdor i ponížení, strach o vlastní existenci i milostné laškování, frustraci i naději, rezignaci i iniciativu, bezmocnost i rezistenci. Ostatní se výborně vyrovnávali s odlišností postav, které v průběhu inscenace vytvářejí. Martin Javorský střídal arogantního a zároveň servilního Strážného s obchodníkem Blockem zdecimovaným pětiletými soudními tahanicemi. Vít Nosek byl krutým Bičovatelem, egocentricky afektovaným malířem Titorellim i zamilovaným Studentem do vyzývavé koketní Leni, kterou, stejně jako Josefovou sousedku Bůrstnerovou, přesvědčivě ztvárnila Karolína Levková. Kontrast k její provokativnosti poskytla Anna Nitrová jako Paní Grubachová, Pradlena a Žena. Dalším sólistou, který si poradil s typově rozdílnými charaktery Soudce, Asistenta a Právníka Hulda byl Ihor Maryshkin. A jako Inspektor a Strýc Albert se do inscenace zapojil také basista Jan Šťáva. Výkon Josefa Škarky jako dalšího Strážného, Soudního sluhy a Přednosty soudní kanceláře pak vygradoval velkým a klíčovým výstupem Kněze s podobenstvím o přístupu k Zákonu chráněnému dveřníkem.

Proces jako pokračování významu Ostravy na mapě soudobé opery

Ostravské uvedení Procesu zaslouží vysoké ocenění i díky tomu, že není v ostravském kontextu nějakým „výstřelkem“. Je logickým pokračováním dramaturgické linie **NDM** s představením, či v našich podmínkách pohříchu objevováním významných oper 20. století, jakými byli jen za období posledních patnácti let ostravské opery

Hindemithův Cardillac , Stravinského Život prostopášíka a Ohnivý anděl , Šostakovičova Lady Macbeth Florentský slaměný klobouk Nina Roty, Čtyřnotová opera Toma Johnsona nebo Zneuctění Lukrecie Benjamina Brittena. Jiří Nekvasil se ujal také oper terezínských skladatelů (Ullmannův Rozbitý džbán a Císař Atlantidy , Haasův Šarlatán , Krásovy Zásnuby ve snu). Soudobá opera je doménou festivalu New Opera Days Ostrava. Na něm kromě novinek vznikajících přímo pro NODO byly mimo jiné uvedeny adaptace Kafkova Procesu v opeře La porta della legge Salvatora Sciarrina, Hábova šestinotová opera Přijď Království Tvé Prométeo Luigiho Nona nebo Xenakisova Oresteia Proces se v Ostravě hraje ve dvojím obsazení v bloku čtrnácti představení s pouhými dvěma volnými dny do soboty 25. října 2025. Jakkoli kapacita kostela sv. Václava není příliš velká (130 míst), je vyprodáno.

Philip Glass: Proces

9. října 2025, 18:30 hodin

kostel sv. Václava, Ostrava

Inscenační tým

Hudební nastudování a dirigent: Bruno Ferrandis

Režie: Jiří Nekvasil

Scéna: David Bazika

Kostýmy: Marta Roszkopfová

Pohybová spolupráce: Michaela Dzurovčínová

Vedoucí Operního studia **NDM**: Lenka Živocká

Český překlad: Pavel Drábek

Asistent dirigenta: Lukáš Kovařík

Dramaturgie: Juraj Bajús

Obsazení:

Slečna Būrstnerová / Leni / Hlas za scénou: Karolína Levková

Paní Grubachová / Pradlena (žena Soudního sluhy) / Hlas za scénou / Žena: Anna Nitrová

Titorelli / Bičovatel / Student (Berthold): Vít Nosek

Stráž 1 (Franz) / Block / Hlas za scénou: Martin Javorský

Josef K.: Jiří Hájek

Soudce / Asistent / Právník Huld / Hlas za scénou: Ihor Maryshkin

Stráž 2 (Willem) / Soudní sluha / Přednosta soudní kanceláře / Kněz: Josef Škarka

Inspektor / Strýc Albert: Jan Štáva

Členky Operního studia **NDM**

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Karolína Levková (foto Martin Popelář) Philip Glass:

Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Členky operního studia **NDM** (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Anna Nitrová, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Ihor Maryshkin (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Josef Škarka, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Karolína Levková (foto Martin Popelář) Philip Glass:

Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Členky operního studia **NDM** (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Anna Nitrová, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Ihor Maryshkin (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Josef Škarka, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Karolína Levková (foto Martin Popelář) Philip Glass:

Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Členky operního studia **NDM** (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Anna Nitrová, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Ihor Maryshkin (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Josef Škarka, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Karolína Levková (foto Martin Popelář) Philip Glass:

Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Členky operního studia **NDM** (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Anna Nitrová, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Ihor Maryshkin (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Josef Škarka, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

k zakladatelským osobnostem kompozičního stylu označovaného jako minimalismus (jakkoli on sám používá pojem hudba s repetitivními strukturami). Hudební divadlo má v jeho tvorbě výlučné postavení. *Proces*, který vznikl na objednávku společností Music Theatre Wales, The Royal Opera, Theater Magdeburg a Scottish Opera, jeho 26., zatím předposlední hudebně-dramatické dílo, měl světovou premiéru 10. října 2014 v Linbury Theatre, studiové scéně londýnské Královské opery. Vychází volně ze stejnojmenného románu Franze Kafky. Zájem o dílo tohoto spisovatele Glass projevil už operou *V kárném táboře* (českou premiéru připravil v roce 2005 v Divadle Archa Petr Kofroň s režisérem Miroslavem Bambuškem a pak ji zařadil v roce 2012 do repertoáru plzeňského Divadla J. K. Tyla v režii Viktorie Čermákové).

Obsah

Britský scénárista a dramatik Christopher Hampton (mimo jiné nositel Oscara za nejlepší adaptovaný scénář k filmu *Nebezpečné známosti*), který s Glassem spolupracoval už předtím na operách *Čekání na Barbary* a *Appomattox*, zkoncentroval Kafkovu předlohu do dramatického tvaru tak, aby zachoval útržkovitost a paranoický charakter originálu. Hamptonovo libreto strukturuje Kafkův román o nesmyslném zatčení Josefa K. do dvou dějství, každé po pěti scénách. Po úvodním zatčení Josefa K. strážnými za nespecifikovaný zločin, kterého si Josef K. není vědom, následují čím dál absurdnější situace. Josef K. se zaplétá do kolotoče soudních přelíčení, hovorů s inspektorem, bytnou, sousedkou, pradlenou, ženou soudního sluhy, strýcem, nemocným advokátem a jeho ošetřovatelkou Leni, která ho svede, malířem, který má mít kontakty na soudce, obchodníkem Blockem, který se v procesu utápí už pět let. Neúprosnost byrokracie končí – bez racionálního vysvětlení – popravou.

Philip Glass u nás není neznámý, v roce 2013 zde byl osobně, když působil jako rezidenční skladatel festivalu Ostravské dny. Po jeho dílech sáhla řada našich baletních souborů. Velkou zásluhu na uvádění jeho oper u nás má Petr Kofroň, který kromě dvojího uvedení díla *V kárném táboře* hudebně připravil řadu dalších provedení: *Pád domu Usherů* měl po uvedení ve velké dvoraně Veletržního paláce v roce 1996 českou scénickou premiéru ve Státní opeře v roce 1999 (režie Petr Tyc). *Krásku a zvíře* uvedlo Národní divadlo v roce 2003 (režie Petr Forman) a mimořádnou událostí se v roce 2011 stala inscenace *Les Enfants terribles* v prostoru opuštěné bývalé kuchyně v rámci areálu Psychiatrické nemocnice v Bohnicích v režii Alice Nellis. *Kráška a zvíře* se dostala v roce 2008 i na scénu brněnské Reduty (dirigent Jakub Klecker, režie Rocc).

Kdo u nás zná hudebně-dramatické dílo Philipa Glasse z jeho legendární zlomové prvotiny *Einstein na pláži* z roku 1976, která v režii Roberta Wilsona trvala přes pět hodin, *Satyagrahy* nebo *Achnatona*, které jsme mohli vidět díky přenosům z Metropolitní opery v roce 1980, respektive 1983, může být *Procesem* překvapený. Patří ke Glassovým takzvaným kapesním operám – délkou (trvá zhruba dvě hodiny) i komorním obsazením orchestru. V *Procesu* se oproti jeho dílům ze 70. a 80. let změnila struktura hudby: namísto pomalu se proměňujících repetitivních frází a dlouhých meditativních ploch se jeho opery přibližují tradičnějšímu chápání hudebního dramatu s příběhem postaveným na střídání emocí a dramatických gradacích.

Philip Glass: *Proces*, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Karolína Levková (foto Martin Popelář)

Proč v kostele

Ostravské uvedení Glassova *Procesu* v kostele sv. Václava bylo vlastně jakýmsi východiskem z nouze. Inscenaci plánoval Jiří Nekvasil už na rok 2020. Covidová situace, která tomu zabránila, byla svým způsobem absurdnější než toto dílo. Posun premiéry na rok 2025 pak souvisel s tím, že v Divadle Antonína Dvořáka probíhá modernizace horních jevištních technologií, takže bylo třeba najít náhradní místo. A ukázalo se, jak vhodným prostorem pro Glassův *Proces* je právě kostel sv. Václava, nejstarší dochovaná sakrální stavba Ostravy. Nadání slavné liturgické částí, žánrově katalitické, fragmentární, spjaté

Dvůrka probíhá modernizace pomocí jevištních technologií, takže bylo třeba najít namísto. A ukázalo se, jak vhodným prostorem pro Glassův *Proces* je právě kostel sv. Václava, nejstarší dochovaná sakrální stavba Ostravy. Nadále slouží liturgickým účelům římskokatolické farnosti ostravsko-opavské diecéze, ale po odstranění kostelních lavic se stal místem, které je zároveň využíváno ke komunitním projektům a performativnímu umění.

Kostel, svou velikostí spíše komorní, dodal Kafkově předloze nadčasovost a ještě větší sílu. A měl i další výhody. Výrazně prospělo uvedení mimo klasické kukátkové divadlo, protože pro vyznění inscenace byla podstatná blízkost publika a jeviště. Pomohla i akustika chrámového prostoru: typický dlouhý třísekundový dozvuk omezila sedadla elevovaného hlediště – a přitom zůstala zachována plná znělost hlasů i orchestru.

Philip Glass: *Proces*, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, členky operního studia NDM (foto Martin Popelář)

Kafkovský svět absurdit v sakrálním prostoru

Jiří Nekvasil je známý tím, že se nebojí vkládat do svých režii provokativní prvky. Tentokrát mě až překvapilo, jak důsledně se držel libreta a scénických poznámek, takže příběh byl v rámci kafkovské optiky viditelný a srozumitelný v jeho ambivalenci děsivosti a směšnosti. Tomu napomáhaly i kostýmy **Marty Roszkopfové**, které se v zásadě držely módy doby Franze Kafky, ovšem kaplana inscenátoři povýšili dokonce na kardinála oblečeného do červeného taláru, ramenní peleríny a čtyřrohého biretu s bambulkou. Nekvasil se ovšem nenechal vyprovokovat k režijnímu vyrocování absurdnosti či grotesknosti, kterých je beztak v hudbě i textu (s promítanými českými titulky Pavla Drábka) vrchovatě. Od libreta se odchýlil přidáním šestice cupitajících a chichotajících se dívenek v bledě modrých a růžových šatíčkách s mašlemi ve vlasech jako naivních komentátorek dění a „Hlasů za scénou“, jak je požaduje partitura ve 2. scéně 2. jednání coby horlivých fanynek malíře Titorelliho. Nesourodě působil drátěný skladový vozík s peřinou, ve kterém ošetřovatelka Lení přivázela na scénu nemocného právníka Hulda. Vyznění inscenace ovšem umocnilo řešení závěru za pohybové spolupráce **Michaely Dzuovčinové**: Franze a Willema, strážce v baloňácích, kteří na začátku přijdou Josefa K. bez uvedení jakéhokoli důvodu zatknout a na konci ho popraví, v souladu s charakterem hudby pojal jako kabaretní komiky. Na situaci shora z kůru jako na „zajímavou atrakci“ shlížejí ostatní aktéři inscenace.

Výrazným vkladem do inscenace bylo řešení prostoru scénografem **Davidem Bazikou**. Jeviště je umístěné pod kruchtou tak, že nad podlahou, která slouží i jako propadlo, a dvěma patry lávek propojených po stranách schody se klene kůr s varhanami. Orchester s dirigentem je za jevištěm na úrovni zádveří, takže se stává součástí scénického obrazu včetně pohybů dirigenta. V případě Bruno Ferrandise s perfektními gesty a nástupy bylo hodně zajímavé se dívat. Diváci sedí zády k oltáři na židlích ve třinácti řadách s elevací. Tato horizontální členitost scény umožňovala rozehrávat situace velmi plasticky a posilovala také téma subordinace mezi postavami. Čitelnými symboly byly i projekce starodávného ciferníku ve tvaru spirály se zrychleně se otáčejícími ručičkami a ozubených koleček mechanismu hodin.

Philip Glass: *Proces*, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Anna Nitrová, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Dvacet postav, osm sólistů, jedna absurdita

Francouzský dirigent **Bruno Ferrandis** má se soudobou hudbou velké zkušenosti, a to i přímo v Ostravě, protože se stal dirigentskou oporou festivalu nových oper v Ostravě NODO. K jeho dalším přednostem patří velký cit pro divadlo. Bruno Ferrandis obsáhl Glassův repetitivní harmonický statický princip smyček uplatněných na kratší, často kontrastní plochy s důrazem na hluboké nástroje. Zároveň postihl plochy evokující walzy a popovou melodickou kabaret, v nichž se Glass nevzdává černého humoru, ironie až grotesky jako kontrastu k čím dál tísnivější neodvratnosti absurdní smrti Josefa K. končící ztišením. Ferrandis tak svým hudebním nastudováním umocnil hlavní témata *Procesu* – neúprosnost byrokratické mašinérie a bezmocnost jedince se z takového sokolí vymanit, natož se mu vzepřít.

I když v operní verzi *Procesu* vystupuje dvacet postav, pro jeho realizaci „stačí“ osm sólistů, kteří, s výjimkou Josefa K., ztvárnějí více rolí. Glass tak posiluje motiv ztráty identity, odlidštění systému, do kterého se Josef K. dostává. Při premiéře všichni zvládli své náročné role výtečně nejen pěvecky, když se jejich hlasy nesly prostorem, ale i po stránce hereckého ztvárnění (jakkoli ne všichni pronikli do výslovnosti originální angličtiny). **Jiří Hájek** vystihl celou škálu psychických stavů Josefa K. – suverenity i úzkost, vzor i ponižení, strach o vlastní existenci i milostné laškování, frustraci i naději, rezignaci i iniciativu, bezmocnost i rezistenci. Ostatní se výborně vyrovnávali s odlišností postav, které v průběhu inscenace vytvářejí. **Martin Javorský** střídal arogantního a zároveň servilního Strážného s obchodníkem Blockem zdecimovaným pětiletými soudními tahanicemi. **Vít Nosek** byl krutým Bičovatelem, egocentricky afektovaným malířem Títorellim i zamilovaným Studentem do vyzývavé koketní Leni, kterou, stejně jako Josefovou sousedku Búrsterovou, přesvědčivě ztvárnila **Karolína Levková**. Kontrast k její provokativnosti poskytla **Anna Nitrová** jako Paní Grubachová, Pradlena a Žena. Dalším sólistou, který si poradil s typově rozdílnými charaktery Soudce, Asistenta a Právníka Hulda byl **Ihor Maryshkin**. A jako Inspektor a Strýc Albert se do inscenace zapojil také basista **Jan Štáva**. Výkon **Josefa Škarky** jako dalšího Strážného, Soudního sluhy a Přednosta soudní kanceláře pak vygradoval velkým a klíčovým výstupem Kněze s podobností v o přístupu k Zákonu chráněnému dveřníkem.

Philip Glass: *Proces*, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Jiří Hájek, Ihor Maryshkin (foto Martin Popelář)

Proces jako pokračování významu Ostravy na mapě soudobé opery

Ostravské uvedení *Procesu* zaslouží vysoké ocenění i díky tomu, že není v ostravském kontextu nějakým „výstřelkem“. Je logickým pokračováním dramaturgické linie NDM s představením, či v našich podmínkách pohříchu objevováním významných oper 20. století, jakými byli jen za období posledních patnácti let ostravské opery Hindemithův *Cardillac*, Stravinského *Život prostopášníka* a *Ohnivý anděl*, Šostakovičova *Lady Macbeth, Florentský slaměný klobouk* Nina Roty, *Čtyřnotová opera* Toma Johnsona nebo *Zneuctění Lukrécie* Benjamin Brittena. Jiří Nekvasil se ujal také oper terezínských skladatelů (Ullmannův *Rozbitý džbán* a *Cislař Atlantidy*, Haasův *Šarlatán*, Krásový *Zásnuby ve snu*). Soudobá opera je doménou festivalu New Opera Days Ostrava. Na něm kromě novinek vznikajících přímo pro NODO byly mimo jiné uvedeny adaptace Kafkova *Procesu* v opeře *La porta della legge* Salvatora Sciarrina, Hábova šestinotónová opera *Přijď Království Tvé, Prométeo* Luigiho Nona nebo Xenakisova *Oresteia*. *Proces* se v Ostravě hraje ve dvojím obsazení v bloku čtrnácti představení s pouhými dvěma volnými dny do soboty 25. října 2025. Jakkoli kapacita kostela sv. Václava není příliš velká (130 míst), je vyprodáno.

Philip Glass: Proces, kostel sv. Václava v Ostravě, 9. října 2025 – Josef Škarka, Jiří Hájek (foto Martin Popelář)

Philip Glass: Proces

9. října 2025, 18:30 hodin

kostel sv. Václava, Ostrava

Inscenační tým

Hudební nastudování a dirigent: Bruno Ferrandis

Režie: Jiří Nekvasil

Scéna: David Bazika

Kostýmy: Marta Roszkopfová

Pohybová spolupráce: Michaela Dzurovčínová

Vedoucí Operního studia NDM: Lenka Živocká

Český překlad: Pavel Drábek

Asistent dirigenta: Lukáš Kovařík

Dramaturgie: Juraj Bajús

Obsazení:

Slečna Būrstnerová / Lení / Hlas za scénou: Karolína Levková

Paní Grubachová / Pradlena (žena Soudního sluhy) / Hlas za scénou / Žena: Anna Nitrová

Titorelli / Bičovatel / Student (Berthold): Vít Nosek

Stráž 1 (Franz) / Block / Hlas za scénou: Martin Javorský

Josef K.: Jiří Hájek

Soudce / Asistent / Právník Huld / Hlas za scénou: Ihor Maryshkin

Stráž 2 (Willem) / Soudní sluha / Přednosta soudní kanceláře / Kněz: Josef Škarka

Inspektor / Strýc Albert: Jan Štáva

Členky Operního studia NDM

◉ TÉMATA Anna Nitrová, Bruno Ferrandis, Ihor Maryshkin, Jan Štáva, Jiří Hájek, Jiří Nekvasil, Josef Škarka, Karolína Levková, Martin Javorský, Národní divadlo moravskoslezské, SEZ, Vít Nosek

Sdílet článek

◀ PŘEDCHOZÍ ČLÁNEK

Národní divadlo vypisuje konkurz na pozice I. soprán, tenor a I. bas

✉ Odebírat ▼

Přihlášení

Budte první, kdo bude komentovat.

B *I* U **[+]**

0 KOMENTÁŘE

